

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

375. ԵՐԵԱՆՑԻՆԻՍԻԱՆ ՀԻՆ ԿԱՆՈՂԱՆ. —

Թէև պաշտպան կանգնեցանք անտիպան մանուկներու մկրտութեան վաւերականութեան, սակայն պարտինք նոյն ատեն յիշել նաև թէ նախկին Եկեղեցիներուն մէջ քրիստոնէութեան հետեւողները ժամանակ մը պատրաստութեան վիճակի մէջ կը ապաստէին երեսներուն կարգին, և պատրաստութիւնը վերջանալէն յետոյ միայն կ'ընդունուէին աւագանէն: Այժմ իսկ կրնան ներկայանալ առաջինի առիթներ, երբ հափառած անձեր ուրիշ կրօնքներէ մեր Եկեղեցին դան, ու այն ատեն աղբարեւորութեան համար կարելի է խնդիր ընել թէ պատրաստութեան ի՞նչ պայմաններ կան, և ի՞նչ են այն պայմանները զոր պէտք է ցոյց տայ մկրտութեան ընծայեալ տեւծ իր անձին վրայ:

Երբ հնաւանդ կոնոններուն քննութիւնը ընկնէ այդ առթիւ, պիտի տեսնենք որ այն դարերուն հաւատքի կարևոր կէտերուն մասին ընդարձակ վարժութիւններ և հմտութիւն կը փնտռուէին: այս պատճառաւ ալ ընծայութեան գիրքեր պատրաստուած էին երեսներուն համար, ինչպէս Կիւրեղ Երուսաղէմացիի գեղեցիկ գիրքը: Արեւմտեայց մէջ երգմանցուցչութեան աստիճանն ալ այդպիսի պարտագրութիւններ ունէր: Մինչև իսկ աստիճաններու բաժանում կար երեսներուն մէջ. ունկնդիրները, որոնք նոր մտածներն էին անսնց դատակործին մէջ, և որոնք Պատարագի ատեն և կամ պաշտօնական քրիստոնէական ընթերցանքները և ճիշտութիւնները լռելու միայն իրաւունք ունէին: Խօսքողները, որոնք յառաջացած ըլլալով քրիստոնէական վարժութեանց մէջ, իրաւունք ունէին դեռ մնալու եկեղեցիին մէջ ունկնդիր երեսներուն դուրս ելլելէն վերջ, և ծնարար կ'աղօթէին՝ առանց Հաղորդութեան և Խորհուրդին մասնակցելու, և ընտրեալները

կամ կատարեալները, որոնք եպիսկոպոսն էն քննուած և արժանի ցուցուած ըլլալով, կը սպասէին տօնին և Խորհուրդին շնորհաբաշխութեան:

376. ԵՐԵԱՆՑԻՆԻՍԻԱՆ ԴԵՐԿԱՅ ՎԻՃԱԿԸ.

— Հիմա այլևս ո'չ երեսայութիւն կայ և ո'չ ալ ընծայութի պատրաստութիւններ, ալ ալ նմանապէս ընծայութեան աստիճաններ, և եթէ պէտք ներկայանայ չորս փահաւանութեան մկրտութեան, անոնք առաջ դանին մէջ կ'ընդունուին առանց նախապատրաստական պայմաններու: Միայն թէ հարկ է հոգ տանիլ որ մկրտուելու ճշմարիտ կամք ունենան, որպէսզի գիտանան կարևորագոյն մասերը իրենց դուռնած քրիստոնէական հաւատքին, գոնէ իմաստը Հանգանակին՝ զոր կ'արտասանեն, և ի վերջոյ իրենց արտին մէջ զգլուծ և ապաշու՜ գործուած մեղքերու համար: Հարկ չկայ խոստովանութեան, զի եթէ կատարուէր իսկ խորհրդական խոստովանութիւն, չէր ըլլար ան, քանի որ ասկաւին մկրտութեան չէ ընդունում: Նախին հաւատացեալներուն համար սովորութիւն էր, որ նորակներն ընկնէին, սպիտակ զգեստ հագած, ուրիշ օր եկեղեցին մնային, ինչպէս մեր մէջ սովորութիւն է որ նորակ ծայ քահանաները քառասուն օր եկեղեցի մնան: Իսկ այս սովորութիւնն ալ խափանուած է ի սպառ, երկրայութեան կարգին խափանման հետեւեալով:

377. ՆԱՐԵԿՆԵՐ ՄԱՐՏՈՒԹԻԱՆ ՍՈՒԹԻ ՈՒՄՊԵՏՍ ԽՆԴԻՆՆԵՐՈՒ. — Հատինաց գրքերուն մէջ, ուրիշ ուրիշ հարց գրուած է նաև թէ հմար է մկրտութիւն տալ իրենց ժօրը արգանդին մէջ եղած մանուկներուն: Երբ մայրը մահուան վտանգի մէջ ըլլայ և յոյս չըլլայ մանուկին լոյս տեսնելուն մասին: Այս է այն խնդիրը, որ երբեմն գրեթե մկրտութեան կոչած են ծաղրողարար, իրեն թէ այսպիսի պարագայից մէջ հարկ ըլլալ ջրմուղ դարձիք՝ նիւթը մանուկին հասցնել: Ու այսպիսի տարօրինակ ենթադրութեան մը առթիւ ոմանք յայտնեցին թէ անվաւեր կ'ըլլայ արուած մկրտութիւնը, քրոջ հետ գրուած է զեթէ ոչ ոք ծնցի վերստին (Յովն. 9,

առջև, որոնք չեն վերածնած Հոգիէ և ջուրէ։ Ու այսպէս, մկրտութենէն վերջ, Էնոյն ինքն Հոգին վկայէ հոգւոյ մերում եթէ եմք որդիք Աստուծոյ, և եթէ որդիք՝ ապա և ժառանգք Աստուծոյ և ժառանգակիցք Քրիստոսոյ (Հռոմ. Ը. 16-17)։

380. ԵՐԲՐՈՒԹԻՍԱՆ ԵՐ ՈՐԻ ՍԻԳՆԱՍԻՐՆ Է ԿՆԻԲԸ, ԻՆՆԵ Է ԱՆ.՝ Մկրտութեան երբորդ արդասիքը կը կոչուի կնիք, որ է՝ ըսել նշան մը՝ անջնջելի կերպով նշանակուած մկրտելոյն վրայ, որ այդ իսկ պատճառաւ կը կոչուի կնքեալ, ու մկրտութեան արշաւութիւնն ալ կնքումն և մկրտութիւնը ինքնին՝ կնիք, որմէ կը ծագի նաև հասարակ խոսուածքի մէջ գործածուած կնքով բառը։ Անշուշտ անհնարին է կարծել, թէ նիւթական նշան մը կը նշանակուի աննիւթական հոգիին վրայ, և այլարարելէն ալ առաջ է իմանալը՝ երբ կ'ըսենք թէ բոլոր մկրտուածներուն վրայ մկրտութեան հանգամանքը անշնչ և անկոյնելի կը մնայ ամեն դէպքի և պարագայի մէջ։ և որովհետեւ անշնչելի կը մնայ ստացուածը, պէտք է՝ ըլլալ զայն վերադարձի կրկնել երբ արդէն իրապէս կայ։ Այս պատճառաւ, եթէ պատահի որ մկրտուած մը ուրացութեան մէջ իյնայ և ընդունի չեթանոսական կրօնքը, առոր համար իր մէջ չ'եղածնի մկրտութեան տիպաւը կամ կնիքը, այլ կը մնայ անոր մէջ, այնպէս որ եթէ վերստին քրիստոնէութեան գառնայ, պէտք է՝ ըլլալ մկրտութեան հետնայ, պէտք է՝ ըլլալ մկրտութեան հետնայ կրկնելու։ Այս է անհնարին իմաստը խորհուրդներուն մէջ։ Բացի մկրտութենէն, նոյն բանը պիտի ըսենք՝ դորոշին և կարգին համար և, որոնք ևս կնիք տալ կ'ըսուին, մինչդեռ միւս խորհուրդները ունին ժամանակաւոր արդիւնքներ, որոնք կրնան դադարի։ ու երբ արուածը կը դադարի, ի հարկէ վերստին տալ հարկ կ'ըլլայ նոյն խորհուրդը, առանց տարապարտ կերպով կրկնած ըլլալու երկիւղի։

381. ՄԿՐՈՒԹԻՍԱՆ ԿՆԻԲԸՆ ԶԱՐԸ ԱՆԿԱՆՈՒՄ՝ ՎԵՃԻՆ ՄԵՋ.՝ Մկրտութեան կնիքին խնդիրը սաստկագոյն կերպով յուզուեցաւ Գ. դարուն, անկեւոյ համար

եղած վէճերուն առթիւ, Դեկոսեան հալածանքներէն յետոյ։ Այն ատեն չուզուեցաւ ոչ միայն այն խնդիրը, թէ պէ՞տք է վաւեր հասկնալ անկեւոյ պաշտօնէին արուած մկրտութիւնը, այլ և թէ հարկ է կրկնել մկրտութիւնը անկեւոյններուն վրայ, երբ անոնք հաւատքի դառնային, կ'ապրիանոս Արքեպիսկոպոս Կարգեղոսացի, ի գլուխ Ափրիկեաց փրմելիանոս Արքեպիսկոպոս Կապոդովկիացի, ի գլուխ Ասորոս, աւգոստինոսի կը կրկնէին կրկնութեան պէտքին մասին և Ստեփանոս Հռոմի Հայրապետը հակառակ կարծիք ունէր, մինչ Դիոնիսիոս Աղեքսանդրիոյ Հայրապետը կ'առջար հաշտար համահայնութեամբ վերջնայնի վէճը։ Բայց խնդիրը երկարացաւ մինչև Նիկիոյ ժողովը, ուր մերժուեցաւ կրկնումը և մկրտութեան կնիքին վարդապետութիւնը իր հաստատութիւնը ունեցաւ Եկեղեցւոյ առանգութեամբ և իշխանութեամբ։ Իսկ անկից առաջ եղած կարծեաց տարածայնութիւնը վարդապետական ուսմաններէ ազատ բան մըն էր. այս պատճառաւ, Կիպրիանոս և Ստեփանոս երկուքն ալ թերեւ հաստատուն մնացած էին իրենց կարծիքին մէջ և հաստատքի համար նահատակուած, ու անկիւրէն ի վեր տօնելի են նաև մեր մէջ։

382. ԱՌԱՌԵՆԱԿԱՆ ՎԱՅՈՒԹԻՒՆՔ ՎԱՆՆ ԿՆԻԲԸ ՄԿՐՈՒԹԻՍԱՆ.՝ Ապացուցանելու համար Մկրտութեան խորհուրդին մէջ կնիքին գոյութիւնը, յառաջ կը բերուին առաքելական խօսքերը։ Որով հաստատուեալ կնքեցայ Հոգւոյ Սրբոյ աւետեաց, որ է աւաւատչեաց ժառանգութեան մերոյ և դարձեալ ձեռնորդման պէտքը։ Սուրբ Աստուծոյ, որով կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան (Եփես. Ա. 14 և Գ. 30), և դարձեալ. ճշաւ ետեւ կնիք տանն Ստեփանոս, զայլ ոչ ոք գիտեմ ամենեւին թէ մկրտեցի (Ա. Կորն. Ա. 15)։

Արդ, այս խօսքերուն մէջ կնքի բառը մկրտութեան հետ նմանութեամբ դործածուելէն կը հասկցուի թէ մկրտութեան մէջ կայ հաստատուն, յայտարար, և անշնջելի ու անկրկնելի բան մը, զոր կնքի կը կոչէ Սուրբ Գիրքը, և նոյն անունով

կը կոչէ նաեւ Եկեղեցիին և կնիքին բոլոր պայմանները կը պատշաճեցնէ անոր: Աստուծոյ մէջ իբրեւ հիմնական պէտք է նկատուի բացարձակ անկրկնելիութիւնը, զոր յայտնապէս կը վարդապետէ նաեւ մեր Տաթևացիին (էջ 580) և իր փաստերուն մէջ իբրեւ չորրորդ կը յիշէ զայս. «զի մկերտութիւնն է անքակտելի կնիք ի հոգին, որպէս կարգն և դրոշմն, վասն որոյ ոչ կրկնես որք յանուն Սուրբ Երրորդութեանն մկրտեցան»:

383. ՆՕԹ ՄԸ. — Հոս կը վերջանան մկրտութեան վերաբերեալ վարդապետական հարցերը և կը սկսին մանր խնդիրներ, ծիսականները, իրաւականները, բարոյականները և պաշտօնականները, զորս կարելի է ամբողջապէս յառաջ բերել, որովհետեւ ծանօթ են անոնք շատերուն, որոնք վարժուած են կրօնական սկզբունքներու և եկեղեցական իրաւունքներու մէջ: Այս պատճառաւ, գոնէ շատէն քիչը յառաջ բերենք, որովհետեւ, ինչպէս կանխեցինք ըսել, կ'ուզենք Խորհուրդներու գլուխներուն մէջ լսել վարդապետական խնդրոց մէջ չամփոփել, այլ քաղուածօրէն յառաջ բերել նաեւ անոնց մէջ ամէն ինչ որ կարեւոր կը դատուի անոնց նկատմամբ:

384. ԿԱՐԴ ԵՐԵՒԱՅԻՍ ԸՍՏ ԱՅԺՄԵԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԵԱՆ. — Մկրտութեան պաշտամունքին ծիսական կարգը, ինչպէս որ կ'աւանդուի մեր Եկեղեցւոյ Մաշտոց գրքին մէջ, կը սկսի սաղմոսներով և աղօթքնե-

րով, որոնք կը կազմեն երեսայութեան օրհնութեան կարգը, ինչպէս որ կը կատարուէր հին ատեն, և ուր կը մատչին ժամանակ մը, մինչև որ մկրտութեան ընդունելութեան պատրաստուէին, ինչպէս ըսինք վերեւ: Այս կարգը կը կատարուի տակաւին, իբրեւ նախադուռն Խորհուրդին ընդունելութեան, թէև ընծայեալը կ'անցնի անընդմիջաբար երեսայութեան մկրտութիւն, Երեսային օրհնութեան կարգը կը կատարուի եկեղեցիին դուռը, որովհետեւ օրհնութեանն առաջ եկեղեցին չէր կրնար մտնել: Հիմա կը կատարեն մկրտութեան դուռը, իսկ ուր որ մկրտութեան դուռ չկայ, կամ կը պակսին տեղին յարմարութիւնները, կը կատարուին աւագանէն քիչ մը հեռու:

385. ԱՆՆԱՌԹԻՇՏՈՒԹԻՒՆ ԿՆՔԱՀՕՐ ՊԱՇՏՈՆԻՆ. — Մաշտոցը երեսային քովը կը նշանակէ կնքանայրը, որ մանկիկը գիրկը առած՝ անոր կողմէ կ'արտասանէ անոր յայտարարութիւնները: Սակայն այս փոխանորդութիւնը չէ կնքահօր բուն պաշտօնը, այլ ընծայեալին մասին վկայութիւնը, երաշխաւորութիւնը և խնամակալութիւնը: Այս պատճառաւ, անհրաժեշտ է կնքահօր պաշտօնը, եթէ նոյնիսկ երեսան չափաւոր ըլլայ: Երեսային և կնքահօր միջև այս անձուկ կապը երեսային անձը փոխանակելու ձեւը առաւ, երբ անտիական մանուկ մըն էր երեսան, անբաւական իր կացութեան պահանջները կատարելու:

(Շարունակելի՝ 39)

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐԳԵՊՍ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

